
DESPRE O DATARE ABSOLUTĂ DE LA MĂLĂIEȘTII DE JOS (JUD. PRAHOVA) ȘI POSIBILELE IMPLICAȚII

de Alin Frînculeasa

Cuvinte cheie: eneolitic târziu, Mălăieștii de Jos, Muntenia, ceramică, datări, cronologie absolută

Pe terasa *Mornel*, în punctul *La Bughiu*, la limita de nord a satului Mălăieștii de Jos, comuna Dumbrăvești (jud. Prahova) a fost identificată la sfârșitul anilor '70 ai secolului al XX-lea, de către profesorul V. Georgescu, o așezare eneolitică. Singur, sau însoțit de E. Comșa, a întreprins cercetări perieghetice, colectând de la suprafață un bogat și reprezentativ material arheologic eneolitic¹ specific aspectului cultural Stoicani-Aldeni².

Au fost descoperite și fragmente ceramice din epoca bronzului atribuite culturii Tei³. Deși au fost efectuate 10 campanii⁴ de cercetări, inclusiv prin abordarea unor suprafețe aflate în afara nucleului așezării eneolitice (2 secțiuni și mai multe casete), nu am identificat materiale arheologice care să poată fi încadrate respectivei manifestări culturale⁵. În schimb au fost descoperite resturi

¹ E. Comșa, V. Georgescu, *Așezarea neolitică de tip Aldeni II de la Mălăieștii de Jos (jud. Prahova)*, în *SCIVA*, 34, 4, 1983, p. 334-349.

² I. T. Dragomir, *Repertoriul descoperirilor arheologice de aspect cultural Stoicani-Aldeni*, în *Danubius*, XI-XII (1984-1985), 1985, p. 124-125.

³ E. Comșa, V. Georgescu, *op. cit.*, p. 347.

⁴ Cercetări sistematice derulate între anii 2002-2011 au fost realizate de un colectiv format de-a lungul timpului din R. Andreescu, A. Frînculeasa, E. Paveleț, T. Nica, I. Torcică, O. Negrea, B. Preda.

⁵ R. Andreescu, A. Frînculeasa, E. Paveleț, T. Nica, I. Torcică, *Considerații preliminare asupra așezării eneolitice de la Mălăieștii de Jos (Jud. Prahova)*, în *Mousaios*, XI, 2006, p. 9-33; A. Frînculeasa, *Fragmente ceramice decorate antropomorf descoperite în așezarea eneolitică de la Mălăieștii de Jos-Județul Prahova*, în *Argesis. Studii și comunicări*, Seria Istorie, XV, 2006, p. 31-40; Idem, *Descoperiri arheobotanice în așezarea eneolitică de la Mălăieștii de Jos (jud. Prahova)*, în *BMJT*, Seria Arheologie, 1, 2009, p. 93-97; Idem, *Epoca neolitică în nordul*

de locuire (materiale arheologice, complexe) caracteristice sfârșitului epocii bronzului, dar și din a doua epocă a fierului, inclusiv un mormânt de incinerare din sec. IV-III î.Hr.⁶

Situl este amplasat pe terasa primară înaltă de aproximativ 35 m de pe partea dreaptă a râului Vărbilău. Stratigrafia acestuia este una complexă, deși acumularea de depozit arheologic a fost generată doar de locuirea eneolitică. Au fost cercetate 6 locuințe incendiate, în interiorul sau apropierea cărora exista un inventar arheologic bogat. Așezarea poate fi atribuită unei comunități eneolitice ce a evoluat pe un palier cronologic ocupat în Muntenia de cultura Gumelnița, iar în acest areal de aspectul cultural Stoicani-Aldeni.

Alături de resturile de locuire eneolitice au fost descoperite izolat sau în complexe (gropi) materiale arheologice ce par să aparțină epocii bronzului (ceramică, inclusiv decorată cu *Besenstrich*, topoare din piatră, un cap de „măciucă din piatră”, o roțiță de car cu bușă) sau celei de doua epoci a fierului (fragmente ceramice, o fibulă din bronz). De asemenea, au mai fost descoperite și câteva fragmente ceramice, dar și vase întregibile – unele în complexe închise (gropi), altele aflate în poziție secundară, imediat deasupra stratului de chirpici ars al unor locuințe eneolitice, dar și în strat – pe care le-am inclus unui orizont cronologic nerelevat pe profilele stratigrafice, care se intercalează între nivelurile de locuire eneolitic și cel atribuit etapei târzii a epocii bronzului.

Descoperiri arheologice

În anul 2010 a fost cercetat un complex arheologic adâncit (groapa L) ce tăia L6 (Pl. 2/1). Groapa, cu adâncimea de 0,40 m și diametrul de 0,60 m, avea în inventar o mică unealtă din piatră, câteva oase mărunte de mamifere și un vas cu o formă atipică pentru locuirea Stoicani-Aldeni. Vasul, de culoare cenușiu-negricioasă, ars secundar, modelat dintr-o pastă nisipoasă bine preparată, are gura evazată, corpul sferoidal și o toartă (conservată) dispusă pe

Munteniei (Contribuții arheologice asupra evoluției comunităților umane în nordul Munteniei în epoca neolitică), Ed. Ploiești-Mileniul III, Ploiești, 2010; A. Frînculeasa, L. Niță, *Le matériel lithique taillé de l'établissement énéolithique de Mălăieștii de Jos, département de Prahova. Quelques données préliminaires sur les découvertes des campagnes 2002-2005*, în *Annales d'Universite Valahia Târgoviște*, section d'Archéologie et d'Histoire, VIII-IX (2006-2007), 2007, p. 139-148; A. Frînculeasa, R. Andreescu, O. Negrea, L. Niță, M. Frînculeasa, E. Popa, B. Preda, *Cercetări arheologice în așezarea eneolitică de la Mălăieștii de Jos (jud. Prahova), campaniile 2002-2010*, în *MCA*, Serie Nouă, VIII, 2012, p. 11-57; E. Paveleț, *Ceramica Stoicani-Aldeni din așezările de la Mălăieștii de Jos (jud. Prahova) și Coțatcu (jud. Buzău)*, Ploiești, 2010.

⁶ E. Paveleț, *Un mormânt de incinerare descoperit la Mălăieștii de Jos, jud. Prahova*, în *Argesis. Studii și Comunicări*, Seria Istorie, XV, 2006, p. 67-75.

corp, baza relativ îngustă (Pl. 4/3; 5/1). Forma își găsește analogii în ceramica eneolitică târzie descoperită la Pietroasa Mică⁷.

Alte două complexe asemănătoare au fost identificate la sud de L6 – unul dintre acestea fiind situat la limita de nord-vest a L5. Inventarul acestuia din urmă era format dintr-un castron întregibil așezat în poziție normală (Pl. 2/3; 4/1). Groapa perfora stratul natural argilos, neputând fi identificate limitele. Un complex asemănător, dar care nu perfora nivelul natural ci se oprea în stratul menajer de sub L5, avea ca inventar un fragment de vas grosier (baza acestuia) așezat cu gura în jos. În anul 2006 am identificat în stratul natural argilos, la limita de vest a L5 un vas din pastă grosieră, cu pereții arcuiți (Pl. 4/7; 5/10). Am precizat faptul că o parte din vase se aflau în stratul natural argilos din două motive. Unul, pentru că nu am putut identifica limitele complexelor, celălalt pentru că acele materiale prezente în nivelul steril în apropierea limitelor locuințelor se confundă cu zona aflată la vest de treptele tăiate de comunitatea eneolitică de tip Stoicani-Aldeni pentru construirea locuințelor⁸. Astfel, gropile au fost excavate în pământul rămas neatins de săpăturile din perioada corespunzătoare locuirii eneolitice.

În anul 2011 a fost identificată o altă groapă ce tăia L6, în partea de nord a acesteia, respectiv în camera a doua (nordică). Groapa avea diametrul de circa 1,90 m, adâncimea nu mai mare de 0,50 m (Pl. 3/1). Inventarul era format din ceramică fragmentară și pietre. Din ceramica recuperată, majoritatea atipică, se remarcă un fragment de vas modelat dintr-o pastă de bună calitate, la exterior având culoarea cărămizie spre portocaliu (Pl. 4/5; 5/4). Amintește de ceramica Cucuteni târzie prezentă în acest areal, iar ca formă seamănă inclusiv cu vasul din Gr. L, dar și cu ceramica descoperită la Pietroasa Mică⁹ sau Sărata Monteoru¹⁰. Un alt fragment de vas asemănător cu cele de la Pietroasa Mică are o toartă (Pl. 4/4; 5/2) ce o apropie de tipologia ceramicii din situl amintit¹¹.

Mai evidențiem un vas descoperit în zona L5, spre marginea de est (Pl. 2/4). Corpul vasului are pereții arcuiți, gâtul cilindric înalt, iar în zona de contact a corpului cu gâtul are două tortițe (Pl. 4/6). Vasul are analogii în mediul Cernavoda I, forme asemănătoare fiind descoperite la Hârșova și Ulmeni¹². Este o formă atipică în tipologia ceramicii așezării eneolitice de la Mălăieștii de Jos, similară mai

⁷ V. Sârbu, S. Matei, D. Costache, L. Grigoraș, G. El Susi, *Pietroasa Mică - Gruiu Dării, județul Buzău. Descoperirile din epoca eneolitică și a bronzului, III*, Monografii Arheologice, III, Biblioteca Mousaios, Editura Istros, Brăila și Buzău, 2011, fig. 1171; 30/1; 31/2; 38/6.

⁸ A. Frînculeasa et alii, *op. cit.*, 2012, p. 13 și urm.

⁹ V. Sârbu et alii, *op. cit.*, fig. 11/1; 30/1; 38/3, 4, 6.

¹⁰ E. Paveleț, L. Grigoraș, *Ceramica Stoicani-Aldeni – Studiu de caz: tell-ul de la Aldeni, com. Cernătești, jud. Prahova*, 2012 (mss).

¹¹ V. Sârbu et alii, *op. cit.*, fig. 38/1, 4.

¹² P. Hașotti, *Epoca neolitică în Dobrogea*, Bibliotheca Tomitană I, Constanța, 1997, fig. 142 6; 143/5.

curând cu cele specifice culturii Bodrogkeresztur¹³, deși dispunerea torților este diferită. De asemenea, la Mălăieștii de Jos a fost identificat și un fragment de castron cu decor crestă, asemănător celui de la Hârșova din nivelul Cernavoda I¹⁴.

Metodologie

În anul 2010, de pe șantierul de la Mălăieștii de Jos au fost prelevate de către C. G. Panaiotu de la Universitatea București - Facultatea de Geologie, mai multe probe pentru analize arheomagnetice specifice¹⁵, dar și o bucată ceva mai consistentă de cărbune/lemn ars (20 x 0,8 cm). Probele pentru măsurătorile paleomagnetice au fost prelevate din locuințele 5 și 6. Cea de cărbune a fost identificată în marginea de vest a L6, pe limita a ceea ce am definit drept peretele vestic al construcției. Cărbunele, dintr-o singură bucată de lemn, era dispus în plan orizontal (Pl. 3/2). În aceeași zonă am identificat și un mic decroș (fără ca limitele dinspre vest să poată fi stabilite), peretele și podeaua locuinței părănd a fi întrerupte în acel perimetru. Situația întâlnită ne-a condus la concluzia că ne aflăm în fața unui complex adâncit (Gr. 8) ce a tăiat locuința 6, deși lemnul îl legam mai curând de construcția respectivă (Pl. 3).

Probele prelevate în 2010 au fost trimise în 2011 spre datare la laboratorul din Poznan (Poznan Radiocarbon Laboratory)¹⁶. Cele două pe oase de mamifere au fost analizate în sistem AMS, dar nu au putut fi utilizate, lipsa de collagen împiedicând realizarea datărilor. A treia probă analizată (Poz-40570), pe cărbune (lemn ars), a dat 4900±40 B.P., iar calibrată datarea definește intervalul 3770 - 3637 BC cu o probabilitate de 95% în domeniul sigma 2 (Fig. 1).

Cod lab.	Context	Material	Conv. ¹⁴ C age BP	Cal. age 1σ	Cal. age 2σ
Poz - o	Mălăiești, zonă menajeră sud est de L1, 2003	Os	lipsă colagen	-	-
Poz - o	Mălăiești, L5, 2008	Os	lipsă colagen	-	-
Poz - 40570	Mălăiești, exterior L6, 2010	Cărbune	4900±40	3705 – 3647 BC	3770 – 3637 BC

Tabel 1 – Mălăieștii de Jos, datări ¹⁴C (calibrate cu OxCal 2005)

¹³ S.A. Luca, *Sfârșitul eneoliticului pe teritoriul intracarpatic al României – cultura Bodrogkeresztur*, BMAp, IX, Alba-Iulia, 1999.

¹⁴ P. Hașotti, *op. cit.*, fig. 133/1-2.

¹⁵ Analizele fac parte din proiectul *Cronologie și interacțiuni umane în eneoliticul din sudul României. Gumelnița – perioadă cheie a preistoriei europene – stațiunile, spațiul cunoscut și necunoscut (Chronos)* – PNCDI2 92101/01.10.2008; coordonator proiect Cătălin Bem (MNIR).

¹⁶ Datările au fost făcute în cadrul aceluiași proiect.

Discuții

Deși am privit cu rezervă această datare, corelațiile de tip stratigrafic și tipologia materialelor arheologice descoperite la Mălăieștii de Jos ne-au determinat să dezvoltăm o discuție în care să valorificăm data radiocarbon obținută. La aceasta a contribuit și tipărirea recentă a unui volum despre cercetările din nivelurile de locuire preistorice (eneolitic și bronzului) de la Pietroasa Mică-*Gruiu Dării* (jud. Buzău)¹⁷, în care sunt redată inclusiv trei date absolute ce sunt pe același palier cronologic cu cea obținută din situl de la Mălăieștii de Jos. Respectiv date sunt deocamdată singurele realizate pentru acest areal geografic și implicit pentru contextul cultural abordat.

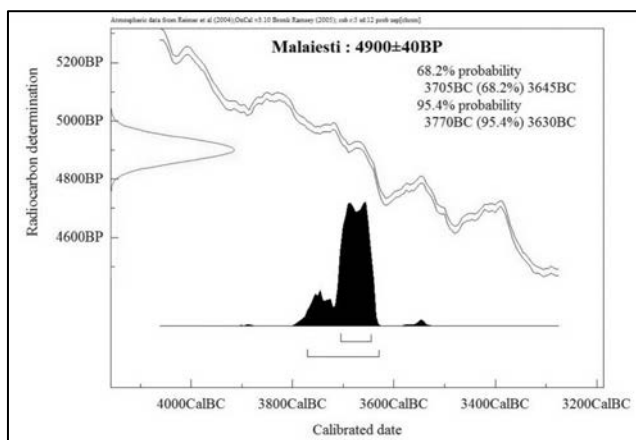

Fig. 1. Diagrama cu data ^{14}C de la Mălăieștii de Jos (OxCal 2005)

Precizăm că această datare ne-a oferit și un argument în plus pentru abordarea unor descoperiri izolate, unele consemnate și observate în timpul cercetărilor, altele doar bănuite, dar nesuținute de date consistente.

În ultimii ani rezultatele cercetărilor de la Pietroasa Mică au văzut lumina tiparului într-o formă extinsă și detaliată, fiind expuse inclusiv o parte importantă din vechile descoperiri¹⁸, deși partea cea mai importantă o ocupă locuirea Latene¹⁹. În săpăturile recente de la Pietroasa Mică, în nivelul de

¹⁷ V. Sârbu *et alii*, *op. cit.*, 2011.

¹⁸ V. Dupoi, Fl. Preda, *Câteva rezultate preliminare ale cercetărilor arheologice de la Gruiu Dării-comuna Pietroasele, jud. Buzău*, în *Analele Universității București*, XXVI, 1977, p. 5-12, pl. I-X.

¹⁹ V. Dupoi, V. Sârbu, *Incinta fortificată Pietroasa Mică - Gruiu Dării (I)*, Monografii Arheologice, I, Biblioteca Mousaios, Buzău, 2001; V. Sârbu, S. Matei, V. Dupoi, *Incinta fortificată Pietroasa Mică - Gruiu Dării (II)*, Monografii Arheologice, II, Biblioteca Mousaios, Buzău, 2005; V. Sârbu *et alii*, *op. cit.*, 2011.

locuire eneolitic târziu, au fost descoperite locuințe incendiate, ceramică pictată asociată cu cea șnurată, unelte, dar și un sceptor zoomorf din piatră²⁰, iar în anul 2011 au fost realizate o serie de datări radiocarbon²¹.

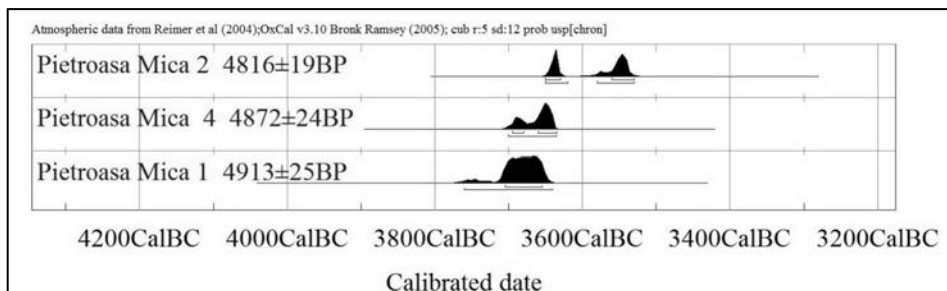

Fig. 2. Datări calibrate de la Pietroasa Mică (OxCal 2005)

Zona de nord a Munteniei este una relativ fragmentată din punct de vedere al caracteristicilor fizico-geografice. Există o zonă colinară și subcolinară spre centru și vest (interfluviul Olt-Buzău), iar în est peisajul este dominat de câmpia Bărăganului. Cadrul cultural a fost ocupat, deși precizat la un nivel nesatisfăcător sau insuficient revelat, de comunitățile Cernavoda I, Cucuteni B/Cernavoda I, iar spre vest de cele de tip Brătești. În acest areal atât descoperirile de tip Cernavoda I, cât și cele Brătești sunt apariții izolate, ceva mai consistente fiind cele în care regăsim *mixtura* Cernavoda I-Cucuteni B.

Descoperirea unor materiale Cernavoda I (ceramică șnurată, scoică pisată utilizată ca degresant) asociate cu cele cucuteniene târzii (ceramică pictată) a generat diverse discuții privind o anumită particularitate a evoluției culturale în acest areal, dar și completări asupra cronologiei relative a sfârșitului epocii eneolitice pe o zonă mai extinsă²². În acest sens remarcăm cercetările de la Pietroasa Mică, Sărata Monteoru, Rîmnicelu. În așezarea de pe *Popina* de la Rîmnicelu ceramica pictată Cucuteni B apare în proporție de 30-40%, iar cea cu cochilii de scoică pisată ajunge, de asemenea, la un procent de aproximativ 30%²³. Pentru Pietroasa Mică sau Sărata Monteoru lipsesc deocamdată astfel de statistici.

²⁰ V. Dupoi, V. Sîrbu, *op. cit.*; N. Harțușche, *Sceptrele din piatră zoomorfe-interpretare și cronologie*, în *Pontica*, XXXVII-XXXVIII, 2004-2005, p. 71-97; V. Sîrbu *et alii*, *op. cit.*, 2011.

²¹ V. Sîrbu *et alii*, *op. cit.*, 2011, p. 53.

²² S. Morintz, P. Roman, *Asupra perioadei de trecere de la eneolitic la epoca bronzului de la Dunărea de Jos*, SCIV, 19, 4, 1968, p. 553-573; V. Dupoi, Fl. Preda, *op. cit.*, 1977; V. Dupoi, V. Sîrbu *op. cit.*, 2001; C. Bem, *Noi propuneri pentru o schiță cronologică a eneoliticului românesc*, în *Pontica*, XXXIII-XXXIV, 2001, p. 25-121.

²³ N. Harțușche, *Complexul cultural Cernavoda I de la Rîmnicelu-județul Brăila*, în *Istros*, N.S., I, 1980, p. 33-91.

Izolată (cum și cercetările sunt), au fost descoperite fragmente ceramice Cucuteni asociate cu cel Cernavoda I la Berca, Budureasca, Gura Vîtioarei, Homorâciu, Săveni²⁴. La Vadu Săpat-Budureasca a fost descoperit un fragment ceramic Cucuteni A-B2 și mai multe fragmente ceramice decorate cu șnurul sau cu cochilii pisate de scoică în pastă²⁵. Dacă în cazul primului lot de situri, plasate majoritar în zona dealurilor subcarpatice, amestecul pare să indice o componentă culturală, cea de doua definește mai curând apariția unor importuri. Și observațiile chorologice par să confirme această aserțiune. Tot în județul Prahova ceramică cu fragmente de cochilii de scoică în pastă a fost identificată în urma unor cercetări de suprafață în situl de la Șoimești-Merez²⁶. La Ploiești-Tabaci, dintr-un sit distrus în cea mai mare parte de locuirea actuală și cea medievală târzie, provin din cercetări restrânse câteva materiale arheologice, între care remarcăm un vas fragmentar decorat cu împunsături²⁷ având cele mai bune analogii la Rîmnicelu²⁸.

Fragmente ceramice decorate cu șnurul au apărut în zonă și în așezări cu niveluri de locuire ce par post-Gumelnița, la Ionești-Palade (nivelul II) și la Puntea de Greci (într-un nivel de locuire „Gumelnița III de sfârșit”), marcând contacte timpurii Cernavoda I - Gumelnița B1 târzii²⁹ – probabil la un nivel Cernavoda Ib, având în vedere că pentru etapa Ia nu avem materiale decorate cu șnurul³⁰. Nu excludem posibilitatea ca în cele două așezări să avem niveluri de locuire post-gumelnițene inconsistente, definite de *tip Brătești*, așa cum apar și în alte situri din zonă. De altfel, aceste materiale publicate au rămas anonime, nemaifiind incluse analizelor ulterioare nici de autorul descoperirilor, dar nici de alți cercetători.

Descoperirile de tip Brătești sunt deocamdată construcții mai curând teoretice, iar cele câteva elemente identificate în *tell*-uri indică o paleoeconomie net diferită, definită tocmai de lipsa unor elemente de habitat consistente. Ca și complexe, datele stratigrafice lipsesc. Poate viitoare cercetări vor putea aduce elemente suplimentare, care să depășească singurele descoperiri cuantificabile

²⁴ Gh. Sava-Petrescu, I. Nestor, *Două localități preistorice pe Teleajen. Cetățuia de la Homorâciu și Movila de la Gura Vîtioarei*, în *RPAN*, 2-4, 1940, p. 71-88; E. Comșa, V. Georgescu *Cetățuia geto-dacă de pe Dealul Movila de la Gura Vîtioarei*, în *SCIIVA*, 32, 2, 1981, p. 271-282; A. Frînculeasa, *op. cit.*, 2010.

²⁵ A. Frînculeasa, *op. cit.*, 2010, pl. 137/3, 4, 7, 8, 185/2, 4.

²⁶ Cercetări de suprafață A. Frînculeasa.

²⁷ A. Frînculeasa, *op. cit.*, 2010, pl. 137/2, 187/8.

²⁸ N. Harțuche, *op. cit.*, 1980.

²⁹ D. Berciu, *Prime considerațiuni asupra neoliticului din valea Dunării Inferioare în legătură cu descoperirile din județul Vlașca*, în *Buletinul Muzeului Județean Vlașca*, II, 1937, p. 70.

³⁰ A. Dodd-Oprîșescu, *Ceramica ornamentată cu șnurul din aria culturilor Cucuteni și Cernavoda I*, în *SCIIVA*, 32, 4, 1981, p. 511-528; P. Roman, *Perioada timpurie a epocii bronzului pe teritoriul României*, în *SCIIVA*, 37, 1, 1986, p. 29-55; P. Hașotti, *op. cit.* 1997, p. 125.

cantitativ de la Brătești, ce de altfel au și definit acest aspect regional³¹. Doar faptul că ceramica este asemănătoare tipologic cu cea Gumelnița, dar modelată dintr-o pastă ceva mai nisipoasă, la care se adaugă o sumă nereprezentativă de elemente noi, nu reprezintă o bază pe care să dezvoltăm discuții valabile. Mai remarcăm poziționarea așezării de la Brătești în zona câmpiei piemontane (a Târgoviștei), localitatea aflându-se la aproximativ 15 km sud de orașul Târgoviște, sintagma uzitată *aspect de deal* fiind o caracterizare ce nu își găsește, cel puțin în cazul acestui sit, corespondent în mediul natural înconjurător.

Deși discutăm la nivel de Cernavoda I de populații de origine alogenă, observăm că cel puțin în primele etape se conservă multe elemente specifice culturii Gumelnița. În acest sens remarcăm observațiile de la Hârșova, unde atât complexe, cât și paleoeconomia, nu par să suporte modificări esențiale³², deși la nivel Cernavoda I opțiunile alimentare par să se fi modificat³³. În plus, se mențin relațiile cu comunitățile Cucuteni³⁴.

Remarcabile sunt așezările în care apar materiale Cucuteni B amestecate cu cele Cernavoda I, ce sunt dispuse atât în zona colinară (Pietroasa Mică, Sărata Monteoru, Berca, Homorâciu) cât și în cea de câmpie (Rîmnicelu). Dacă Bărăganul este o prelungire a Buceagului și a stepei de la nordul Mării Negre, un areal în care o populație mobilă este în mediul ei, nu aceleași remarci le putem avea pentru dealurile subcarpatice. Definirea materialelor cucuteniene drept importuri într-o așezare Cernavoda I (Rîmnicelu) și eventual viceversa pentru Pietroasa Mică și Sărata Monteoru, pare cel mult un răspuns facil.

Există și două analize asupra loturilor de faună de la Rîmnicelu³⁵, respectiv Pietroasa Mică³⁶. În primul sit predominante sunt resturile de faună domestică, respectiv bovinele (47%) urmate de ovicaprine (28,5%) și suine³⁷. La Pietroasa Mică 84% sunt specii domestice, dominante fiind bovinele și ovicaprinele, ce ating fiecare în jur de 40%, urmate de suine și câine³⁸. În ambele situri vânătoarea

³¹ E. Tudor, *Un aspect cultural post-gumelnițean descoperit în zona de dealuri a Munteniei (Săpăturile de la Brătești „Coasta bisericii”, jud. Dâmbovița)*, în *SCIVA*, 28, 1, 1977, p. 37-53; Idem, *Die gruppe Brătești*, în *Dacia*, N.S., XXII, 1978, p. 73-86.

³² D. Popovici, P. Hașotti, *Cultura Cernavoda I în contextul descoperirilor de la Hârșova*, în *Pontica*, XXV, 1988-1989, p. 15-44; A. Bălășescu, V. Radu, D. Moise, *Omul și mediul animal între mileniiile VII-IV î.e.n. la Dunărea de Jos*, Ed. Cetatea de Scaun, Târgoviște, 2005, p. 228 și urm.

³³ A. Bălășescu, V. Radu, D. Moise, *op. cit.*, 2005, p. 260.

³⁴ C. Bem, *op. cit.* 2011.

³⁵ N. Harțuche, *Complexul cultural Cernavoda I de la Rîmnicelu - județul Brăila*, în *Istros*, N.S., I, 1980, p. 33-91.

³⁶ Georgeta El Susi, *Animal husbandry and hunting in eneolithic habitation (Cucuteni B – Cernavoda I culture) and Bronze Age (Monteoru culture) from Pietroasa - Gruicul Dării (Buzău county)*, în V. Sârbu et alii, *op. cit.*, 2011, p. 133-159.

³⁷ N. Harțuche, *op. cit.*, 1980, p. 81 și urm.

³⁸ G. El Susi, *op. cit.*, 2011, p. 134, tabel 1.

are un rol secundar³⁹, iar poziția ocupată de suine pare să indice prezența unor comunități cu o mobilitate ce trebuie remarcată și evaluată.

Evidențiem că ceramica poroasă cu cochilii pisate de scoică în pastă (șnurată sau nu) apare și în inventarul așezărilor Cucuteni, încă de la nivelul Cucuteni A3⁴⁰. Definită ca o categorie *de tip Cucuteni C*, o regăsim și în așezări târzii Cucuteni B1 și B2 în cantitate modestă și în proporții mult mai mari în zona exploatarei izvoarelor de apă sărată (unde ajunge până la 40%), părând a fi mai curând o categorie cu o anumită funcționalitate⁴¹.

Deocamdată nu a sugerat nimeni că ne aflăm în fața unei noi culturi. De aceea, cred că și în zona subcarpaților suntem cel mai probabil în cadrul cultural Cucuteni târziu. Prezența în acest areal a ceramicii Cucuteni și a celei de *tip C* nu ar trebui să pară ceva ieșit din comun. Pentru un interval de tip destul de mare, zona aceasta pare o *terra deserta*, între așezările Stoicani-Aldeni, Gumelnița A2 și descoperirile de tip Cernavoda Ic – Cucuteni B (asociate sau nu) lipsesc sau apar doar firave urme de locuire. Situația ar putea fi explicată de prezența *populațiilor de stepă* ce au ocupat zona în această „nișă” cronologică și care nu au lăsat urme foarte vizibile care să poată fi cuantificate, eventual cultural.

Concluzii

Datarea de la Mălăieștii de Jos corespunde orizontului cronologic definit de descoperirile Cernavoda Ic sau Cucuteni B⁴². În acest sens remarcăm datările din siturile cucuteniene de la Cucuteni-*Dâmbul Morii*, Mihoveni-*Cahla Morii*, Valea Lupului, Lacul Soroca, Brânzeni etc.⁴³, ce pot fi integrate segmentului cronologic definit de datele ¹⁴C absolute de la Pietroasa Mică și Mălăieștii de Jos. Mai evidențiem și datarea de la Bucșani-*Pod*, obținută pentru nivelul Gumelnița B1⁴⁴, ce se integrează ușor acestui palier cronologic, dar care ridică probleme de racordare la cronologia relativă tradițională.

³⁹ A. Bălășescu *et alii*, *op. cit.*, 2005, p. 230 și urm.

⁴⁰ A. Dodd-Oprîescu, *Considerații asupra ceramicii Cucuteni C*, în *SCIIVA*, 31, 4, 1980, p. 547-557; Eadem, *op. cit.*, 1981, p. 511-528; Șt. Cucuș, *Ceramica de „tip C” din aria culturii Cucuteni*, în *MemAntiq*, IX-XI (1977-1979), 1985, p. 63-92.

⁴¹ R. Munteanu, D. Garvăn, *Ceramica Cucuteni C din preajma izvoarelor sărate din Moldova*, 2008, p. 179-197, în D. Monah, Gh. Dumitroaia, D. Garvăn (ed.), *Sarea de la prezent la trecut*, BMA, XX, Piatra Neamț.

⁴² C. Bem, *Elemente de cronologie radiocarbon. Ariile culturale Boian-Gumelnița-Cernavoda I și Precucuteni-Cucuteni/Tripolie*, în *CA*, XI, I (1998-2000), 2000, p. 337-359; Idem, *Noi propuneri pentru o schiță cronologică a eneoliticului românesc*, în *Pontica*, XXXIII-XXXIV, 2001, p. 25-121.

⁴³ C.M. Mantu, *Cultura Cucuteni. Evoluție, cronologie, legături*, BMA, V, 1998, tab. 8; C. Bem, *op. cit.*, 2000; Idem, *op. cit.*, 2011, tab. 2.

⁴⁴ T. Cucchi, A. Bălășescu, C. Bem, V. Radu, J.-D. Vigne, A. Tresset, *New insight into the invasive process of the eastern house mouse (*Mus musculus musculus*): Evidence from the burnt houses of Chalcolithic Romania*, în *The Holocene*, 21 (8), 2011, p. 1197.

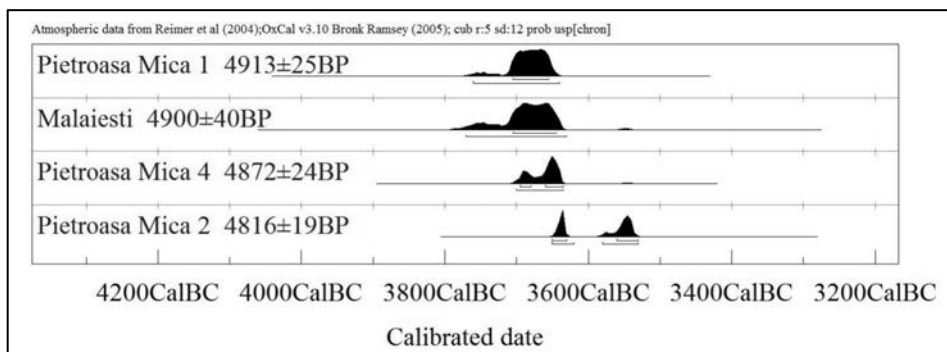

Fig. 3. Corelarea datărilor de la Pietroasa Mică și a celei de la Mălăieștii de Jos

Corelările de tip stratigrafic, tipologic, reluarea în discuție a unor descoperiri anterioare anului 2010, dar și datarea ^{14}C pusă în context mai larg, par să confirme prezența în zona sitului de la Mălăieștii de Jos a unei comunități eneolitice târzii. Este dificil de precizat ce reprezintă cele câteva complexe cercetate. Deocamdată, cele identificate par a fi de tipul gropilor ce nu au decât rareori diametre mai mari de 0,60 m, adâncimea de maximum 0,50 m. Pentru majoritatea nu am putut să le stabilim limitele – uneori perforau nivelul natural, alteori tăiau complexe arheologice eneolitice. Inventarul, modest, este format din vase întregibile sau fragmentare, pietre (fragmente de râșnițe, frecătoare sau percutoare). Cel puțin în două situații au fost identificate fragmente de vase (din zona bazei) ce erau așezate cu gura în jos.

Lipsa oaselor sau a cenușii face dificilă o interpretare legată de posibilitatea unor morminte de incinerare. Aciditatea solului nu a permis conservarea oaselor, în așezarea eneolitică fiind descoperite foarte puține oase (de ordinul zecilor) și numai 5 piese din categoria IMDA⁴⁵. Această situație, excepțională într-un sit eneolitic, a împiedicat realizarea unor datări ^{14}C valide, deoarece în cazul celor două probe în care a fost utilizat osul, recuperat din interiorul sau din proximitatea unor locuințe arse, mostrele nu a avut suficient colagen.

Mulțumiri

Mulțumesc domnului dr. Cătălin Bem de la Muzeul Național de Istorie a României ce a facilitat realizarea datării, prin proiectul *Cronologie și interacțiuni umane în eneoliticul din sudul României. Gumelnița – perioadă cheie a preistoriei europene – stațiunile, spațiul cunoscut și necunoscut (Chronos)* – PNCDI2 92101/01.10.2008. Mulțumirile sunt adresate și colegilor Laurențiu Grigoraș, Daniel Costache, Sebastian Matei de la Muzeul Județean Buzău pentru accesul vizual la materialul descoperit la Pietroasa Mică.

⁴⁵ A. Frînculeasa et alii, *op. cit.*, 2012, p. 21.

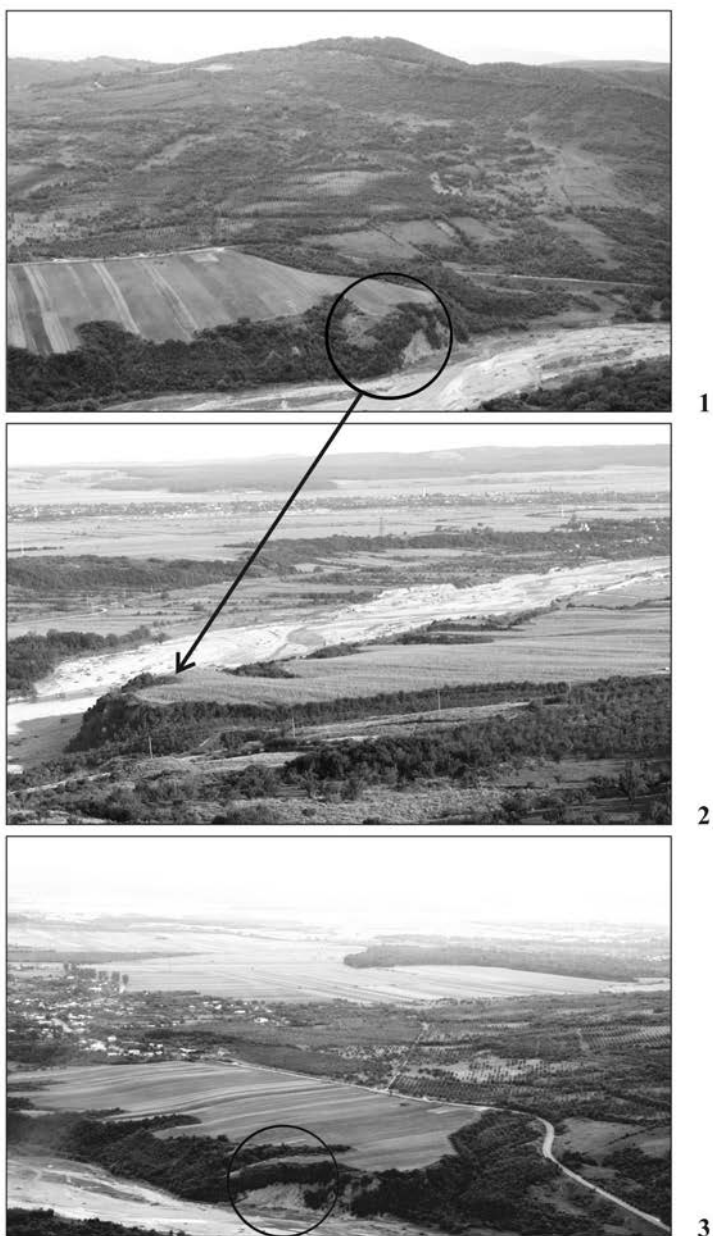
**ABOUT AN ABSOLUTE DATING
FROM MĂLĂIEȘTII DE JOS (PRAHOVA COUNTY)
AND ITS POSSIBLE IMPLICATIONS**

Keywords: *Late Eneolithic, Mălăieștii de Jos, Wallachia, ceramics, dates, absolute chronology*

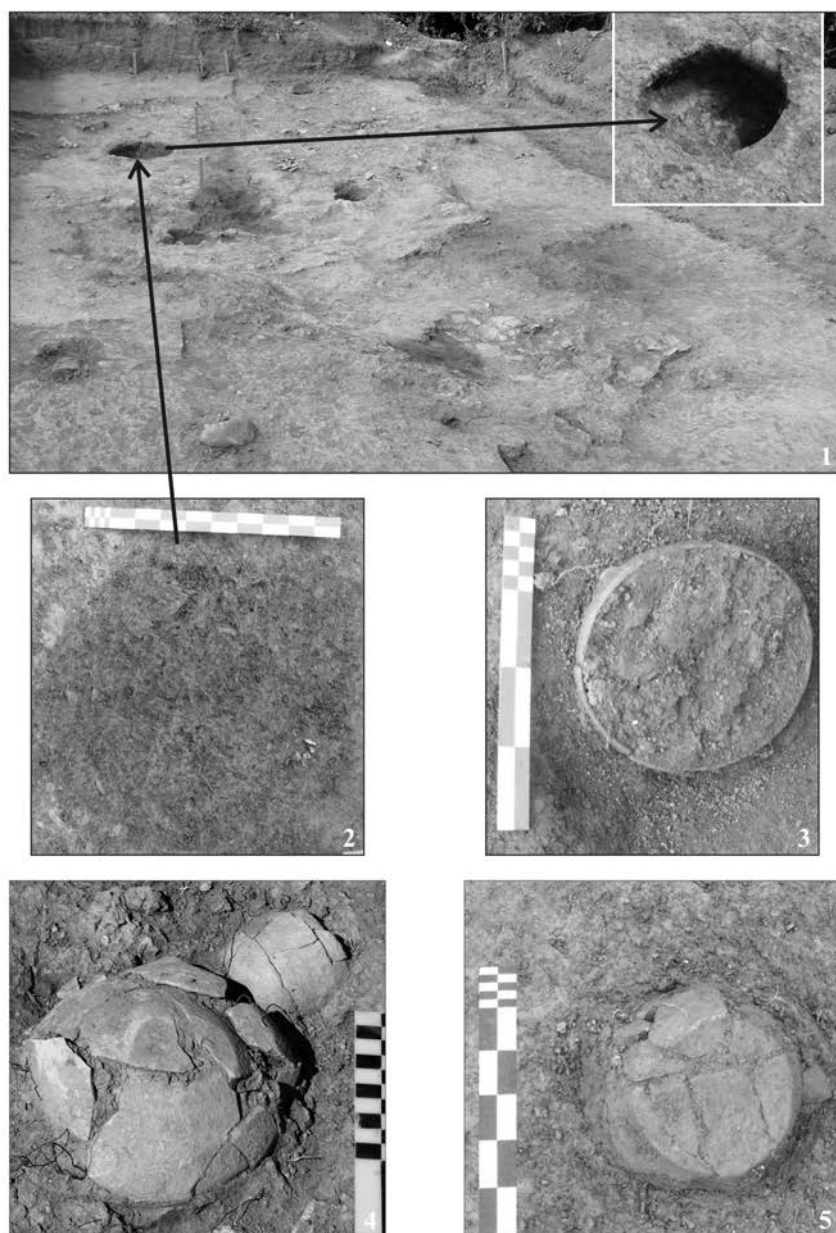
In this note we want to introduce into the scientific circuit a series of isolated discoveries from Mălăieștii de Jos (Prahova County). The identification of archaeological complexes that are posterior to the eneolithic settlement from Mălăieștii de Jos, the realization of a C14 dating and the recent publication of a set of three absolute dates from Pietroasa Mică, brought into question the character of some isolated discoveries that we consider irrelevant and unable to generate a debate. Based on the dating and on typological analogy of identified archaeological materials, we attributed these discoveries to the late eneolithic horizon, which corresponds to Cucuteni B-Cernavoda I habitation level.

List of plates

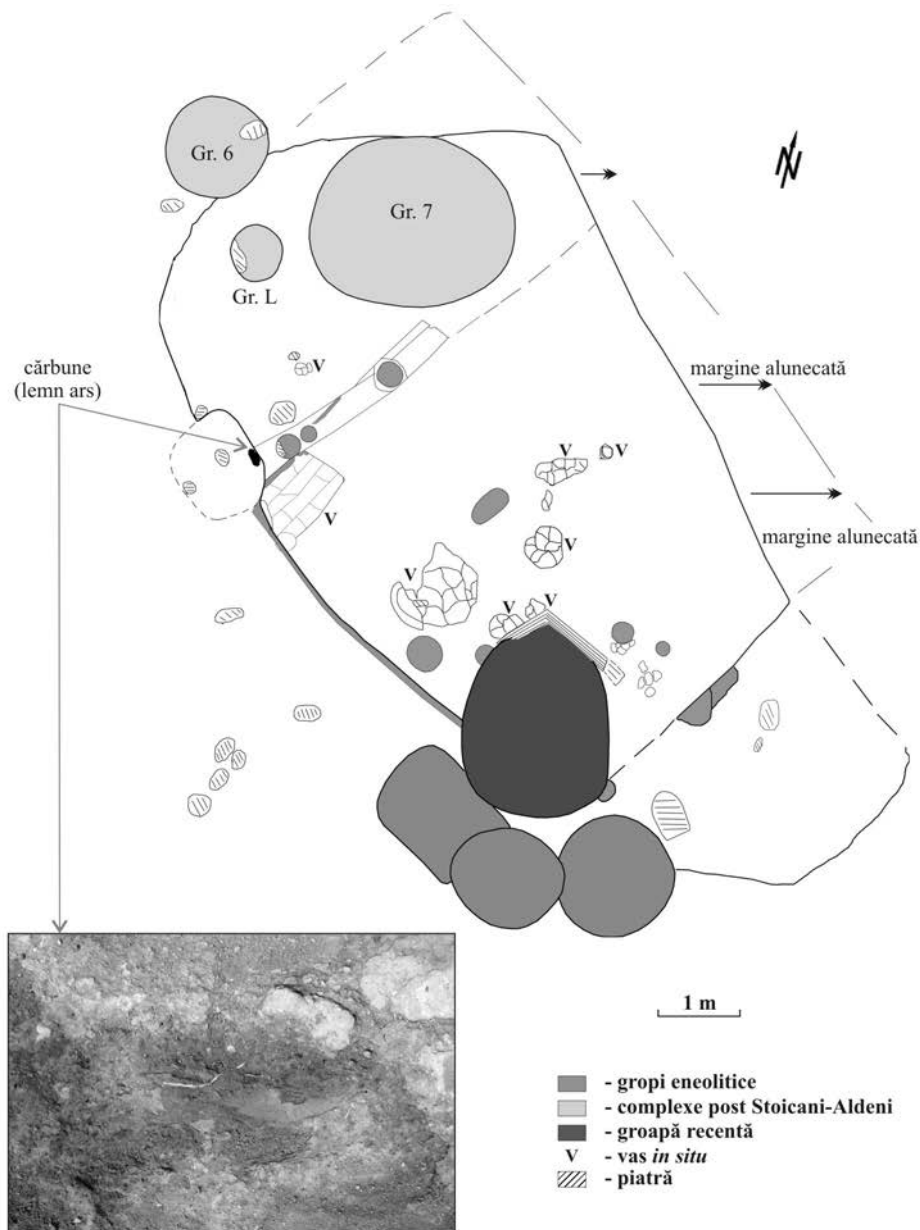
- Plate 1.** The settlement from Mălăieștii de Jos, aerial view from the south-west (1), the north-west (2), the north-east (3).
- Plate 2.** Mălăieștii de Jos: dwelling 6, floor level with the positioning of L pit complex (1, 2), detail of L pit, *in situ* pot from an archaeological complex (3-5).
- Plate 3.** Mălăieștii de Jos: general plan of dwelling 6 (1), coal taken for dating (2).
- Plate 4.** Mălăieștii de Jos: ceramics from Late Eneolithic complexes.
- Plate 5.** Mălăieștii de Jos: ceramics from complexes or the Late Eneolithic layer.
- Plate 6.** 1-10. Pietroasa Mică, Eneolithic ceramics (after V. Sârbu 2011); 11-12. Sărata Monteoru, Eneolithic ceramics (not to scale).
- Plate 7.** Wallachia: Late Eneolithic discoveries.

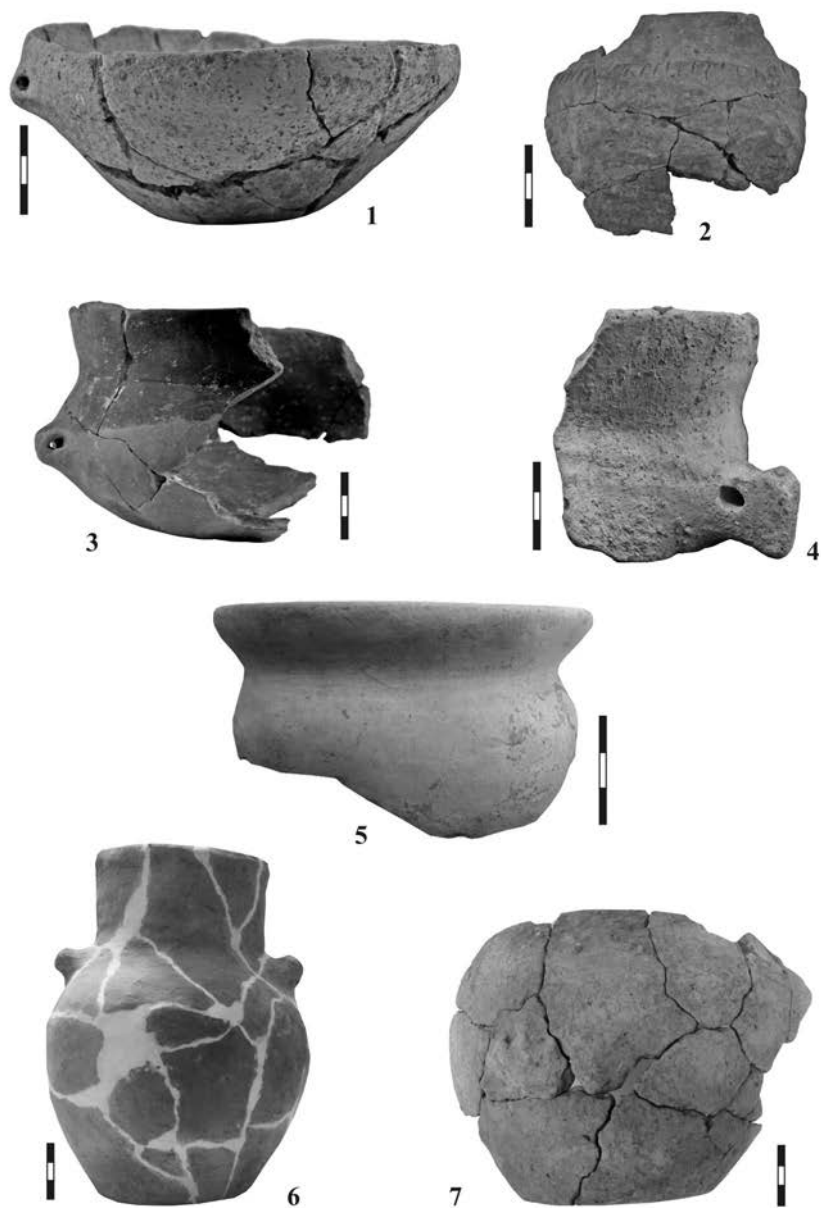
Pl.1. Așezarea de la Mălăieștii de Jos,
vedere aeriană dinspre sud-vest (1), nord-vest (2), nord-est (3)

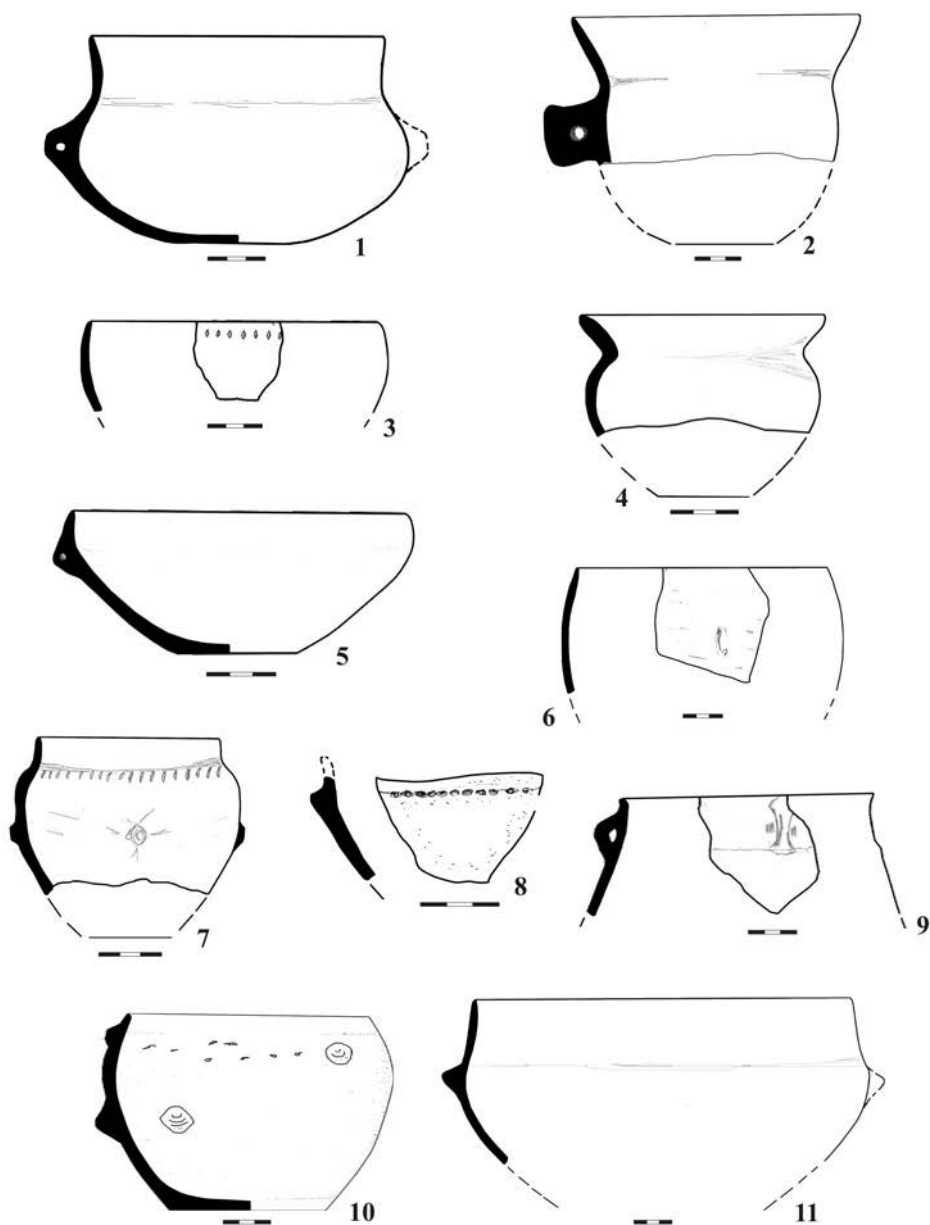
Pl. 2. Mălăieștii de Jos: locuința 6, nivel podea cu poziționarea complexului Gr. L (1, 2),
detaliu Gr. L (1), vas *in situ* din complex arheologice (3-5)

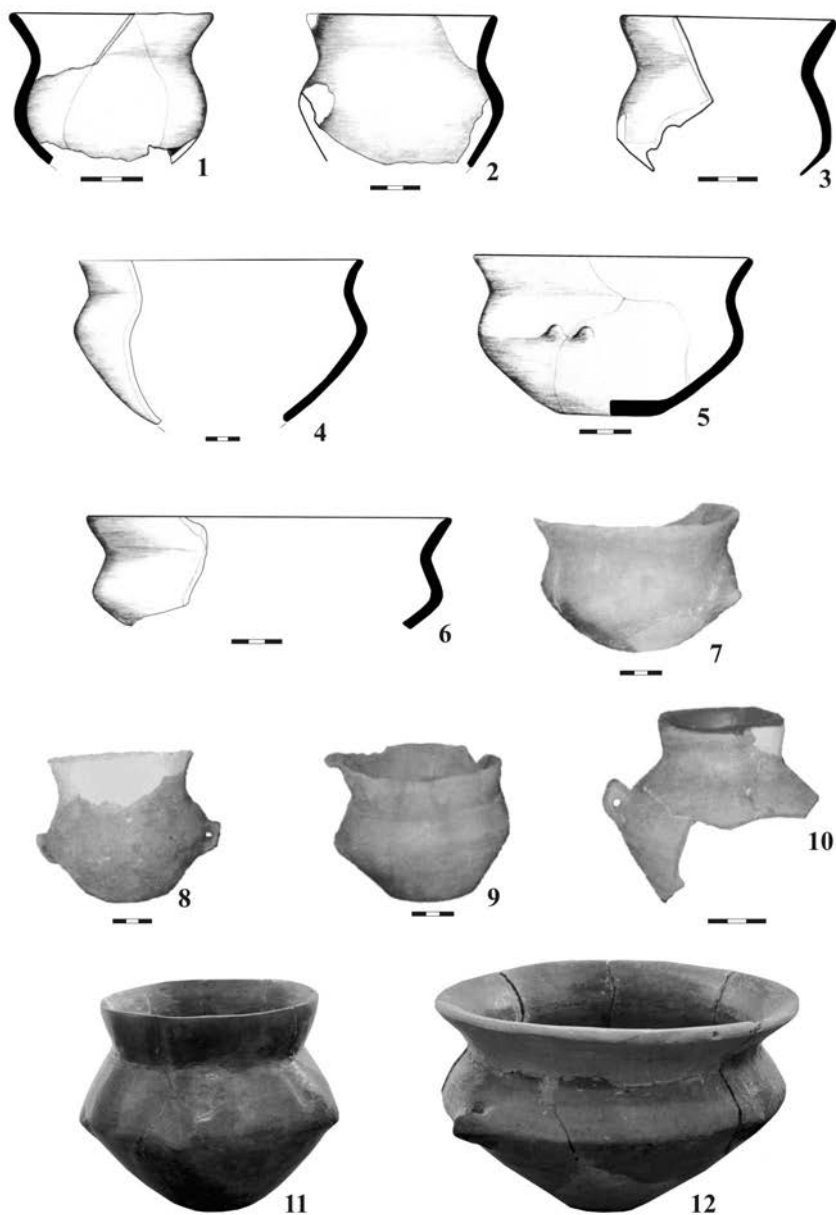
Pl. 3. Mălăieștii de Jos:
plan general locuința 6 (1), cărbune prelevat pentru datare (2)

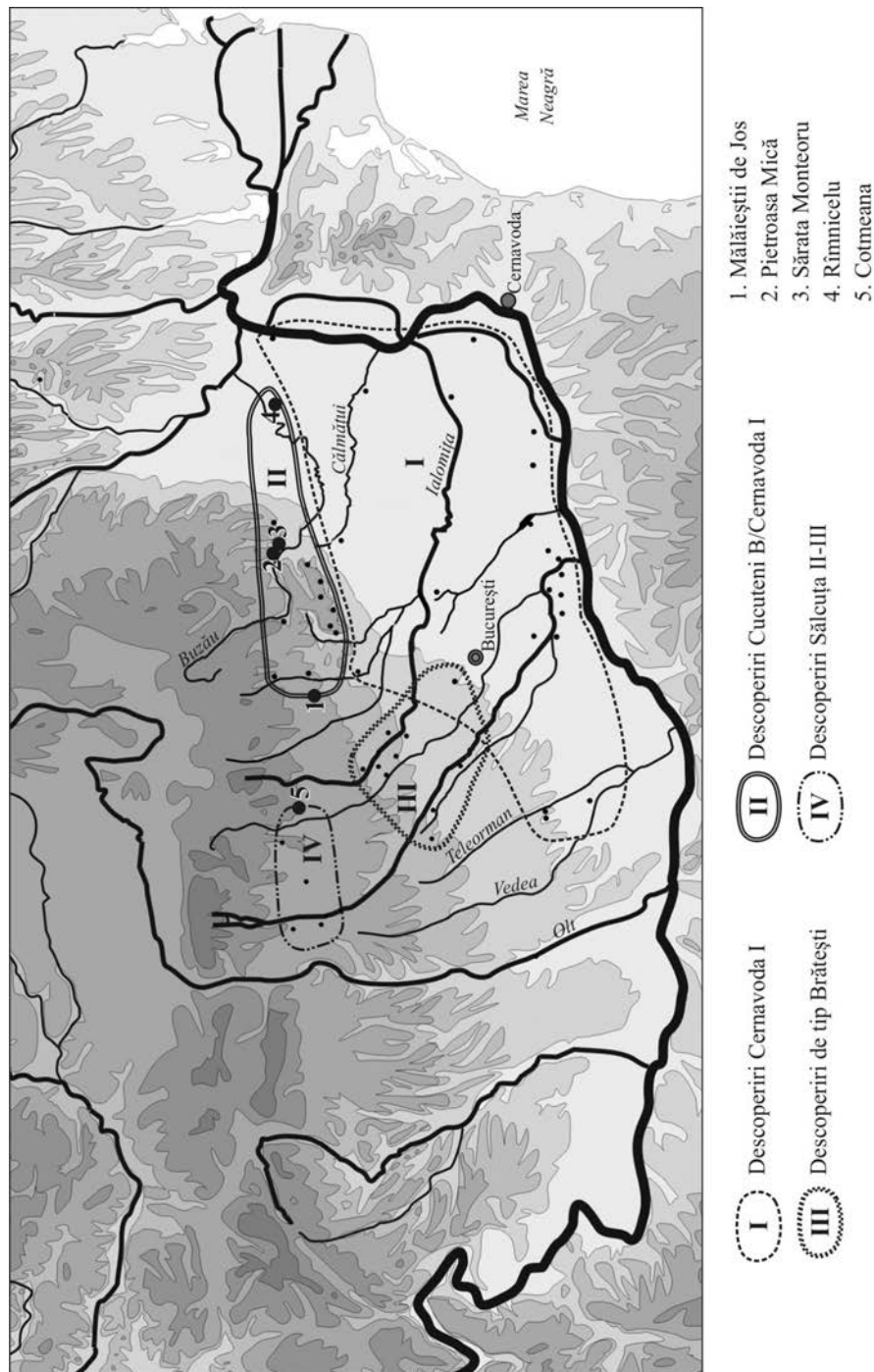
Pl. 4. Mălăieștii de Jos: ceramică din complexe eneolitice târzii

Pl. 5. Mălăieștii de Jos:
ceramică din complexe sau stratul eneolitic târziu

Pl. 6. 1-10. Pietroasa Mică, ceramică eneolitică (după V. Sîrbu *et alii*, 2011);
11-12. Sărata Monteoru, ceramică eneolitică (fără scară)

Pl. 7. Muntenia: descoperiri eneolitice târzii